

19

כ"יב העקדה.

הנסיון האחרון
פרק כ"ב

הנסיון הראשון
פרק י"ב

• 2

ויאמר
קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת
את יצחק

וּלְךָ לֵךְ

אל ארץ המוריה והעלהו שם לעולה
על אחד ההרים אשר אומר אליך

ג. ו'שכם אברהם בבקר

ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו
האלקים

(1) במה דומה נסיון ראשון לנסיון אחרון ובמה הם שונים זה מזה?
(2) מפרטיה מקסימי: אחרי שכבר נאמר בתחילה כ"ב ג', 'ויטכם' למה הוסיף הכתוב עוד מלת "ויקה" - מה הוסיף בכך?
(והשווה מ"ג ט"ו: ויקחו האנשים את המנחה ומזנה כסף לקחו בידם ואת בנימין ויקומו וירדו מצרים.)

לעומת מ"ב ג': וירדו אחי יוסף עשרה לסבור בר ממצרים).

(3) התוכל להסביר למה אין שתי התגלויות אלה: - חל פרק י"ב וסל פרק כ"ב - פותחות ב"וירא אליו", שלא כבהתגלויות סביניהן:
דוגמה י"ב ז' וירא ה' אל אברהם ויאמר: לזרעך אתן את הארץ הזאת
י"ז א' וירא ה' אל אברהם ויאמר אליו: אני א-ל סדי התהלה
לפני...
י"ח א' וירא אליו ה' באלוני ממרא...

ג. וישא אברהם את עיניו וירא את המקום מרחוק
 ח. א-לוהים יראה לו הסה לעולה בני.
 יב. וישא אברהם את עיניו וירא והנה איל...
 יד. ויקרא אברהם שם המקום ההוא: ה' יראה
 אשר יאמר היום בהר ה' יראה

התוכל להחביר את משמעותה של המלה המדריכה הזאת בפרקנו?

ג. וירא את המקום מרחוק:

תחומא וירא כ"ב ו' היאך נראה מרחוק? מלמד שמחחילה היה מקום עמוק. כיון מאמה הקבה"ו להשרות מזכנתו עליו ולעשותו מקדש... מיד רמז הקבה"ו להביבות העסק שיחשבצו ההרים למקום אחז לעשות מקום למכינה...

אמר לו ליצחק: "רואה אתה מה טאני רואה?" אמר לו: "אני רואה הר גאש מסובב וענן קסור עליו". אמר לנערי: "רואים אתם כלום?" אמרו: "אין אנו רואים אלא מדברות" אמר להם: "סבו לכם פה עם החמור" - הואיל והחמור אינו רואה ואתם אינכם רואים עם הדומה לחמור.

החבר את הרעיון המסומל בדברי המדען!

ד. י"ד: ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה
אמר יאמר היום בהר ה' יראה

רס"י ד"ה ד' יראה: פשוטו כתרגומו. ה' יבהל יראה לו את המקום הזה להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות.

" אשר יאמר היום: שיאמרו לימי הדורות עליו, בהר זה, יראה הקב"ה לעמו.

רשב"ם " אמר יאמר היום ולמחר

בהר ה' יראה: בהר ה' נראה הקבה"ו ולארהפ.

ר' אברהם בן הרמב"ם (המקור הערבי תורגם לעברית ע"י א. ויזנברג וי"ל בפעם הראשונה ע"י ששון, לונדון תשי"ח).

ד"ה ה' יראה: טעמו: תהיה לו השגחה יתירה במקום הזה. וככה הובטח שלמה בשעת בנין הבית (מלכים א' ט') "והיה עיני ולבי שם כל הימים". ובזה גם כן טעם אחר, והוא הרמז, שהוא עתיו להיות מקום הראיה בחג. כלומר: הנוכח בו (=האיש העולה לרגל) יהיה נאמר עליו, שהוא לפניו יח' וה' יראה אותו.

והיזק זה ובאר אותו במה שאמר: אשר יאמר היום בחר ה' יראה, כלומר "יראה העולה לחג".

"יראה חוזר עליו יתעלה, אבל "יראה" חוזר על הנוכח לפניו שם, והרבה מקראות על זה בתורה (שמות כ"ג י"ז, שמ' ל"ד כ"ג, דב' ט"ז ט"ז) "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך" ור' טעמיה פרש אותו בטעם השראת השכינה, ומה שהבנתו הוא מה שכתבתי.

ר' שמשון רפאל הירש: "ה' יראה" - גם במקום וגם בזמן שאין אנו - בני אדם - רואים, הוא יראה, ולו ולרצונו עלינו לשעבד את ראייתנו, את הכרחנו. אברהם קרא להר בשם הכללי "ה' יראה". היום, לאחר שהכרה כללית זו בראית ה' נתגלתה לנו בפרוט רצונו במתן תורה, טבה נקבע הר זה למקום קדשו, כדי שכללם לעשות רצונו רצוננו, וכדי שנסעבד לרצונו את כל חיינו, היום לא נאמרת אמת זו בניסוח הכללי של "ה' יראה", כי אם בניסוח אחר: כל אחד יראה לפני ה' ועל כל אחד להראות לפניו בחר זה, להבדק, להבחין. שלש פעמים יראה כל בן אברהם ויצחק על הר זה, ולא "ריקם", דברים ט"ז ט"ז, לא הלבן מחוץ התעוררות פנימית חולפת, רגעית, כי אם בהקדמת כל עצמנו ומאודנו לה' - בעולת ראייה.

- (1) מה הנושא של המשפט "בהר ה' יראה" לפי כל הדעות הנ"ל?
- (2) מה ההבדל בין רש"י לרשב"ם (מלבד בחשובתם לשאלת הנושא)?
- (3) מה ההבדל בין ר' אברהם בן הרמב"ם לבין הירש (מלבד התשובתם לסאלת הנושא)?

ה. שאלות ודיוקים ברש"י.

- (1) ד"ה ויחבש: הוא בעצמו ולא צוה לאחר מעבדיו, שאהבה מקלקלת השורה
- (2) ה' ד"ה עד כה: כלומר: דרך מועט למקום אשר לפנינו. ומדרש אגדה: אמר: "אראה - היכן הוא מה שאמר לי המקום: "כה יהיה זרעך".
- (3) ה' ד"ה יראה לו השם: כלומר יראה ויבחר לו השם, ואם אין שם - לעולה בני. ואע"פ שהבין יצחק שהוא הולך לשחט "וילכו שניהם יחדו" - בלב שוה.
- (א) הסבר את המושג "שורה" בדבריו הרא"ט מקשה: ולמה לא יפרשנו "ע"י צווי" כמו (מלכים א' ו' י"ד) "ויבן שלמה את הבית"? ענה לטאלתו!
- ועיין רש"י וראב"ע בר' מ"ו כ"ט ד"ה ויאסר יוסף מרכבתו ועיין רש"י וראב"ע שמות י"ד ו' ד"ה ויאסר את רכבו ועיין רש"י וראב"ע במד' כ"ב כ"א ד"ה ויחבש את אתונו מה קשה לו?
- (ב) מדוע לא הסתפק רש"י כאן בפרוט כפשוטו והוסיף עליו עוד מדרש אגדה? וע' רש"י שמות ז' ט"ז והנה לא שמעת עז כה.
- (ג) הסבר מה הרעיון המסומל בדברי המדרש הזה? (והסוה למדרש מסוג זה: מדרש אבכ"י שמות ב' י"ב "ויפן כה וכה" אמר משה לפניו: רבש"ע, אם כן הורגין את בניך, איה ה' כה" שאמרנו לאברהם: כה יהיה זרעך?
- (א) מה ראה רש"י לפתח פרושו כאן ב"כלומר"? (ב) מה קשה לו בחלקו השני של דבריו: "חל מן "ואע"פ"? (ג) היכן מצינו עוד שרש"י עומד על קושי ממין זה?